

O DELU SVETA OSNOVNE ŠOLE VIDE PREGARČ V MANDATNI DOBI 1974—1976

Z novo ustavo, ki je utrdila razvoj samoupravne demokracije, so bile delovnim ljudem priznane možnosti odločanja v vseh zadevah, pomembnih za njihov napredek. Tako tudi na področju vzgoje in izobraževanja, kjer je kar najbolj očitno skupen interes delavcev šole, staršev, delavcev temeljnih organizacij združenega dela in delovnih ljudi iz krajevnih skupnosti.

Novim odnosom se je skušala približati tudi OŠ Vide Pregarc, saj je že leta 1974 uveljavila nova statutna določila in nove oblike samoupravne dejavnosti. Tedaj je nastal delegatski sestavljeni svet šole, v katerem so enakovredno zastopani delegati delavcev šole, delavcev temeljnih organizacij združenega dela (Saturnus, Izolirka, Komunalna energetika, Teol) in krajevnih skupnosti Zelena jama, ter Moste.

Prva seja sveta šole je bila 14. februarja 1974. Navzoči so za predsednika z dveletno mandatno dobo izvolili Staneta Fišerja in v osnovnih obrisih sprejeli delovni program, kajpak skladno določili statuta šole.

V glavnem je šlo za skupno in enakovredno odločanje o zadevah vzgoje in izobraževanja, o določanju delovnega programa šole za posamezna obdobja, za pregled ureditve sprejetega programa, za namensko uporabo pridobljenih sredstev za statutne spremembe.

V letu 1974 je imel svet šole tri seje, v letu 1975 oz. do konca mandatne dobe pa štiri. Za posamezne seje so delegati pravčasno prejeli vabila, zapisnike prejšnjih sej in gradivo za obravnavo točk dnevnega reda. Delo

je teklo po delovnem programu, organizacijsko in tehnično pa po določilih poslovnika, ki ga je svet šole sprejel na seji 22. maja 1975.

Veliko dela je svet šole posvetil življenju šole, njenemu ureditvi in izobraževanju, kjer je kar najbolj očitno skupen interes delavcev šole, staršev, delavcev temeljnih organizacij združenega dela in delovnih ljudi iz krajevnih skupnosti. Veliko dela je svet šole posvetil življenju šole, njenemu ureditvi in izobraževanju, kjer je kar najbolj očitno skupen interes delavcev šole, staršev, delavcev temeljnih organizacij združenega dela in delovnih ljudi iz krajevnih skupnosti.

Sodelovanje šole z okoljem je doseglo zadovoljivejšo, čeprav še ne povsem zadovoljivo raven. Starši, organizirani v razrednih in šolskem svetu staršev, so spremljali delo šole, se redno udeleževali roditeljskih sestankov in govorilnih ur ter tako pripomogli k uspešnejšemu učnovzgojnemu delu. Omembe vredno je tudi sodelovanje s šolsko svetovalno službo. Žal je vse to sodelovanje trpelo zaradi odsotnosti staršev, katerih sodelovanje bi bilo najbolj koristno in potrebno. Povezovanje z okoljem so utrjevali tudi nastopi učencev šole na prireditvah organizacij združenega dela in na prireditvah krajevnih družbenopolitičnih organizacij. Možnosti na tem področju pa so še večje in bi jih bilo treba v pri-

hodnje intenzivneje negovati kot vse drugo, saj bi to lahko še bolj koristilo skupnim naporom za izobraževanje vseh delovnih ljudi.

Svet šole je obravnaval tudi materialno poslovanje šole, tj. razpravljal je o poročilih za tekoča investicijska dela in zaključnih računih za leti 1974 in 1975. Zaključnega računa za leto 1975 ni pretresel, ker ga takratna računovodkinja kljub izjavam ni pravočasno pripravila. Takrat je šola zašla v izredno težaven položaj, s katerim je bil svet seznanjen in je skušal pomagati, da bi se razmere čimprej uredile. To se je tudi zgodilo, vendar ne brez dodatnih finančnih obremenitev, saj je bilo treba nagraditi honorarne sodelavce in plačati stroške sodnih obravnav. Sicer pa je materialno poslovanje teklo v okvirih, določenih s

prispevki samoupravne interesne skupnosti za osebne dohodke delavcev šole in za materialne izdatke; slednji so bili odmerjeni tako pičlo (7% od celotne vsote), da je bilo ves čas potrebno največje varčevanje in gospodarno ravnanje. Pri manjkajev ni bilo, malenkostni preseček je dosegla šola v letu 1975.

Po pristojnosti je svet šole sodeloval pri izdelavi novih samoupravnih aktov, zlasti statuta šole. Treba ga je bilo uskladiti z ustavo in novimi določili zakona o osnovni šoli. Dopolnjeni statut šole je svet sprejel, tako da ga je šola lahko v začetku tega leta poslala občinski skupščini v potrditev. V njem so tudi nova določila o svetu šole, njegovih pristojnostih in sestavi. Po tem se sedanji statut bistveno razlikuje od prejšnjega, saj določa sodelovanje delegatov, krajevnih družbenopolitičnih organizacij (ZK, SZDL, RK, ZSMS) in občinske skupščine, česar prejšnja določila niso omogočala. V tem pa je poročilo širšega, zanesljivejšega družbenopolitičnega sodelovanja, pa tudi poročilo večjega uspeha pri samoupravnem socialističnem oblikovanju mladine. Zato moramo novi sestav sveta šole brez pridržkov pozdraviti, pozdraviti še posebno kot pomoč, ki naj jo nudijo družbenopolitične organizacije in njihovi delegati.

Prvi koraki so bili storjeni v znamenju iskanja, ponekod še negotovo, vendar pa kot zadovoljiva priprava za nove oblike usmerjanja na pot napredka, ki ga lahko upravičeno pričakujemo v širši samoupravni dejavnosti delovnih ljudi.

PREDSEDNIK SVETA ŠOLE STANE FIŠER

OB ODPRTEM GROBU FRANCIIJA RODETA

Ko danes stojimo ob tvojem odprtem grobu, da bi se zadnjikrat poslovili od tebe, ne najdemo pravih besed, s katerimi bi ti povedali vse tisto, kar ta hip čutimo v svojih srecih.

Neizprosa smrt vedno bolj redči vrste tistih ljudi, ki so bili v najtežjih dneh pripravljene se borovati za svobodo domovine.

V tistih težkih časih, ko je bila domovina pregažena in poteptana pod fašistično peto, si se kot zaveden Slovenec takoj odzval klicu Osvobodilne fronte.

V tvoji hiši je bila že v začetku leta 1941 organizirana ilegalna javka s konspirativnim imenom Čebelica. Vse, kar si imel, si dal na razpolago narodnoosvobodilnemu gibanju. Ožjim aktivistom je bil znan bunker, v katerem so našli zatočišče znani borci in aktivisti. Bil si član vaškega odbora OF pri tebi so zaprisegli prvi aktivisti pod vodstvom pokojnega Janeza Demšarja iz Slap. Prva skupina borcev tega terena je odšla v partizane prav izpod tvoje kozoče dvojnika.

Ves čas si aktivno deloval do tistega dne, ko te je okupator s pomočjo svojih hlapcev odgnal od doma in si do konca vojne delil usodo mnogih po raznih okupatorjevih taboriščih.

Po vrnitvi domov si se takoj priključil delavcem za obnovu porušene dežele in za utrjevanje oblasti delovnega človeka. Bil si aktiven član tako v občinski kot v drugih družbenopolitičnih organizacijah vse dotlej, dokler ti bolezen ni preprečila nadaljnje aktivnosti. Poznamo te kot zvestega tovariša, skrbnega očeta in kot tak si bil tudi zelo priljubljen med občani.

Vdano si prenašal tegobe težke bolezni, nikdar se nisi pritoževal nad kruto usodo, ki te je zadnja leta priklenila na invalidski vozček. Kadar smo te obiskali si bil vedno poln življenjskega humorja ter upornosti in tako nam boš za vedno ostal v spominu.

Dragi Franci! Še enkrat ti izrekamo vso zahvalo za tvoj delež v revoluciji ter povojni izgradnji naše socialistične domovine.

Slava tvojemu spominu in naj ti bo lahka domača zemlja!

V imenu naše organizacije zveze borcev pa izrekamo vsem tvojim najbližjim naše iskreno sožalje.

ORGANIZACIJA ZVEZE BORCEV POLJE — SLAPE

JANEZU VIRANTU V SLOVO

Prvega oktobra smo se pred spominsko hišo v Podlipoglavu in na sostrskem pokopališču zadnjic poslovili od pokojnega Janeza VIRANTA iz Podlipoglava.

Pokojnik je bil ne samo resničen tovariš človeku, ampak tudi aktiven pri organiziranju OF in povojni gradnji socializma v domačem kraju. Bil je tihi, miren mož, vedno pripravljen izpolnjevati dolžnosti, ki sta mu jih nalagala revolucija in partija. Njegov lik je bil izklesan iz težkega proletarskega življenja, saj se je rodil v številni družini, kjer ni bilo prostora za vse in je bila prenamerna krušna peč, da bi spekla kruha za vse. Kdo ni poznal številne »Kajžarčkove« družine, še posebno med revolucijo in po njej, kajti v zgodnjih časih leta 1941 so se vsi fantje in dekleta iz te družine — eni prej drugi kasneje — vključili k zmagi naše revolucije. Med njimi je bil tudi Janez. Po njegovi sposobnosti mu je partija nalagala dolžnosti, ki jih je z vsem srcem izpolnjeval do konca svojega življenja. Sredi tega dela ga je leta 1942 — na osnovi spiskov domačih izdajalcev — aretirali okupator s pomočjo domačih hlapcev in ga poslal v uničevalno taborišče Rab in nato v Visco. Toda Janeza to ni strlo. Vrnil se je, se priključil Levstikovim in nato Ljubljanski brigadi, se bojeval kot borec Notranjskega odreda in brigade VDV in svojo epopejo zaključil z osvoboditvijo naše domovine. Vrnil se je na trdo delo v Papirnici Vevče, hkrati pa se je vključil v obnovo porušenega Podlipoglava. Zadnja leta je bil skrbnik spominskega doma borcev II. grupe odredov in tudi tam so z njim izgubili zvestega sodelavca. Bil je tudi trikrat odlikovan!

Tako je končal svoje življenje, svojo dobo bojev in proletarskega življenja, dobo komunista »Kajžarčkovega Janeza« iz Podlipoglava. Težko ga bomo pogrešali.

Hvala ti za vse, dragi Janez in zašlužen počitek!

ALOJZ KASTELIC

OB ODPRTEM GROBU RADKE BEGOJEV

Turoben in žalosten je današnji jesenski dan, kot bi se tudi on poslavljaj od tebe, draga Radka, kot se poslavljamo mi vsi, ki si nam bila blizu in smo te imeli radi. Spoštovali smo te kot našo krajanke, plemenito in delovno ženo, iskreno tovarišico in prekajeno borko za svobodo.

Zibelka ti je tekla v primorskem krasu, v lepi Divači, ki so jo po prvi svetovni vojni okupirali Italijani. V njej ni bilo več prostora za vašo napredno slovensko družino. Poiskati ste si morali novo domovanje in si našli dom v predmestju Ljubljane, v delavskih Mostah.

Ustvarila si si družino. Pot te je vodila v Slavonijo in od tam dalje v Bosno, kjer si doživela razpad stare Jugoslavije. Krvoločni ustaši so že avgusta leta 1941 v trenutku uničili tvojo srečo, zverinsko so ubili ljubljeno moža in ostala si sama samcata s štiriletnim sinom, pod srcem pa se ti je porajalo novo življenje. Strta od bolečine nisi trepetala zase, temveč za svojo edino srečo, ki ti je ostala, za rojenega in nerojnega otroka. Zbežala si nazaj v Slovenijo, vrnili se si v svojo Ribniško ulico.

Že v decembru leta 1941, takoj po rojstvu drugega sina, si se aktivno vključila v odporniško gibanje, polna sovraštva do tistih, ki so te preganjali in kruto odvezli svojimi sinovoma očeta, ki ga nista poznala ali pa je pri starejšem ostal le medel spomin nanj. Delovala si sprva kot podporna članica Osvobodilne fronte, nato si sodelovala pri nabiralnih akcijah, bila si članica odbora OF v Novem Vodmatu, zaupna obveščevalka in marljiva intendantka. Mi, ki smo živeli v Mostah, vemo, da je bila prav Ribniška ulica središče organiziranega dela in odpora proti okupatorju.

V svojem nenehnem delovanju si tudi ti dočakala svobodo. Nisi se izolirala. Udeleževala si se prostovoljnega dela, sodelovala v vseh organizacijah našega terena in bila pravi zglede aktivistke pri obnovi porušene domovine. Ob vsem svojem delu pa si s pravo ljubeznijo bila vedno dobra, nesebična in razumevajoča mati svojim sinovoma. Tudi zapolnila si se in delovala na tistih odgojnih mestih, kjer so potrebovali zanesljive in predane ljudi, borbene komuniste, in to na različnih forirnih naših družbenopolitičnih organizacij.

Srečevali smo te, se pogovarjali s teboj, draga Radka, a nismo vedeli, da imaš v sebi kalsmrti, ki se ji ni moglo upreti tvoja volja. Vest, da se je končalo tvoje plodno in bogato življenje za domovino, nas je globoko presenilo. Z besedami ne moremo izraziti, kako nam je hudo za teboj, naša draga tovarišica.

Po dolgem potovanju širom po naši zemlji najdi svoj mir v lepi slovenski zemlji. Mi, člani organizacije zveze borcev Moste, tvoji prijatelji in znanci. Ti ob odprtem grobu rečemo:

Draga Radka, hvala ti za Tvojo dobroto, tovarištvo in junaštvo!

KO ZB NOV MOSTE

ZDRAVSTVO

RAZUMEVANJE ODSTRANJUJE TEŽAVE

Med težavami, s katerimi se dnevno srečujemo, je prav gotovo tudi čakanje, naročilna in čakalna doba pri iskanju pomoči v ordinacijah naše zdravstvene službe. To velja tudi za zobozdravstveno službo. Pri skupnih težavah, ki jih občutijo občani in tudi zdravstveni delavci, je torej prav, da zaradi boljšega razumevanja posvetimo nekaj misli tudi temu problemu.

Čakalna doba je odvisna od različnih dejavnikov. Na nekatere od teh lahko zobozdravstvena služba vpliva, na druge pa lahko samo opozarja.

Ugotoviti moramo, da je iskanje pomoči v zobnih ordinacijah zelo veliko. Ta naval pacientov dokazuje, da so skoraj vsi prebivalci potrebni zobozdravstvene pomoči. Njihovo bolezensko stanje povzroča občasne, redne in zelo pogosto nenadne težave. Ko iščejo pomoč, pa naročilna in čakalna doba povzroča nejevoljo, saj so možnosti zobozdravstvene službe za sprejemanje bolnikov omejene le na redni delovni čas, zaradi česar ni možno sprosti popraviti vsega, kar je posledica zamujenega in sproti okvarjenega, kajti to je v bistvu odvisno od finančnih možnosti, ki so dane za to vrsto zdravstvenega varstva.

To so razlogi, ki nam narekujejo, da upoštevamo strokovno dogovorjeni način sprejemanja bolnikov in določanja naročilne in čakalne dobe.

Vsakega pacienta, ki se javi v zobni ambulantni, je dolžan zobozdravnik pregledati, ugotoviti zdravstveno stanje ustne votline in zobovja ter na podlagi tega določiti stopnjo strokovne nujnosti za začetek zdravljenja.

Ob bolečinah in raznih drugih vzrokih, ki spadajo pod nudenje prve pomoči, je zdravnik dolžan pacienta takoj sprejeti, torej še isti dan, ko se mu je javil. Pri večjih okvarah, ko je bolnik tako prizadet, da bi daljša odlašanje pomenilo nevarnost za izgubo zoba, ki bi se s pravočasnim posegom še dal rešiti, je naročilni rok zelo kratek — čakalna doba na začetek zdravljenja je

kratka. To velja tudi za bolnike, ki imajo tako prizadeto zobovje, da je zaradi tega motena njihova žvekalna funkcija, funkcija prebavnih organov in je s tem ogroženo njihovo celotno zdravstveno stanje. Tudi ti pacienti imajo prednost in je njihova čakalna doba po pravilu krajša. Strokovni delavci štejejo med nujnejše tudi primere, ko so pacienti prizadeti zaradi motene govorne funkcije, zlasti pri ljudeh, ki opravljajo svoje vsakodnevne naloge v neprestanem stiku z ljudmi.

Torej imajo zobozdravstveni delavci — zobozdravniki točno določena strokovna navodila, po katerih morajo strokovno presojati in odločiti o dolžini čakalne dobe za posamezno prijavitelne paciente. Ti kriteriji so še izpopolnjeni s pravilnikom o indikacijah za izdelavo zobno-protetičnih nadomestkov.

Upoštevati moramo tudi, da so različni zobozdravniki različno obremenjeni. Nekateri imajo izreden naval in je seveda čakalna doba pri njih večja zaradi velikega števila sprejetih pacientov. Često zavarovanci sami pristajajo na daljšo čakalno dobo z željo, da pridejo do svojega izbranega zdravnika. Imamo pa tudi primere, ko bolniki med letom večkrat menjajo terapijo in s tem seveda povzročajo težave v načrtnem zdravljenju. Vedeti moramo, da imajo strokovni delavci točno določen, utemeljen in obvezen vrstni red zdravljenja. To je vzrok, zaradi katerega morajo pacienti velikokrat opustiti določeno vrsto zdravljenja kljub temu, da so želje, predlogi in zahteve pacientov drugačne. Pogosto je tu tudi razlog za nesporazume in za nezadovoljstvo, kajti za primer naj navedemo, da pride pacient v ordinacijo z željo po mostičku, toda izdelava mostička se zavleče. Zobozdravnik mu mora namreč pred začetkom izdelave pregledati vse zobe v ustni votlini, ogrožene pravočasno zavarovati, jih pozdraviti, propadle odstraniti, vso ustno votlino torej sanirati. Šele v sanirana usta sme strokovno vstaviti mostiček. Tako se seveda doba od časa, ko se je pacient javil v ordinacijo zaradi mostička, pa do dne, ko mu je bil mostiček

vstavljen, podaljša, kar pa pacienti premnogokrat ne upoštevajo.

Uvidimo torej, da je vzrok za čakalno dobo od primera do primera različen in da je treba individualno obravnavati vse take primere. Vedno pa moramo v takih primerih upoštevati, da se v čakalnica nabere dnevno veliko naročenih in nenaročenih bolnikov ter takih, ki so potrebni prve pomoči.

V takih primerih zobozdravnik vse navodila in nenaročene bolnike najprej vpraša, za kaj gre, kakšne težave imajo, če lahko počakajo, da pridejo na vrsto za tistimi, ki so redno naročeni, oziroma če žele, da jih naroči za določen dan in uro. Če pa gre za nujne primere prve pomoči, prosil zobozdravnik redno čakajoče v čakalnici za dovoljenje in potrpljenje, da lahko prizadetemu nudi prvo pomoč.

Neposredni stiki z bolniki v čakalnici, človeški odnosi in obojestransko razumevanje odстранjuje težave in zblížujejo ljudi.

Hkrati pa se moramo zavedati vsi — zdravniki in bolniki — da izjeme v vrstnem redu in sprejemanje skoz stranska vrata upravičeno zbujačo nerazpoloženje čakajočih in jemljejo ugled povzročiteljem neroda. Odločajo strokovni, objektivni kriteriji, diagnostika, pri kateri ni drugih subjektivnih vplivov, pristranosti, ki bi upravičeno zbujača nezaujanje in očitke. Zato se mora zobozdravnik držati vrstnega reda, ki je razviden iz naročilne knjige in iz naročilne kartice bolnika, kjer sta označena dan in ura.

Prepričani smo, da bodo te vrstice pomagale pri združevanju naših skupnih prizadevanj za zmanjševanje težav ob iskanju in nudenju pomoči v naši zobozdravstveni službi. Hkrati pa želimo vse občane opozoriti, da lahko vse pripombe, pritožbe in morebitne nasvete za izboljšanje naših skupnih prizadevanj posredujejo odgovornemu zobozdravniku enote.

dr. ZORAN ARNEŽ

